

SINH VIÊN CHUYÊN NGÀNH MỸ THUẬT ỨNG DỤNG BẢO TỒN VĂN HÓA VIỆT NAM QUA ĐỒ ÁN MINH HỌA

Trương Huy Hoàng¹

Email: truonghuyhoang@ukh.edu.vn

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 29/09/2025

Ngày phản biện đánh giá: 15/10/2025

Ngày bài báo được duyệt đăng: 24/10/2025

DOI: 10.59266/houjs.2025.926

Tóm tắt: Trong giai đoạn hiện nay, xu hướng ngày càng rõ nét của sinh viên mỹ thuật ứng dụng thế hệ trẻ, đặc biệt là trong ngành thiết kế mỹ thuật đó là việc sử dụng đồ án minh họa như một phương tiện hiệu quả để bảo tồn và diễn giải lại các giá trị văn hóa dân tộc Việt Nam. Nghiên cứu này được thực hiện thông qua việc phân tích dẫn chứng các đồ án minh họa tiêu biểu, khảo sát sinh viên và phỏng vấn các chuyên gia trong ngành đồ họa. Kết quả cho thấy, động lực chính của xu hướng này đến từ mong muốn khẳng định bản sắc cá nhân trong bối cảnh toàn cầu hóa, sức mạnh của mạng xã hội và sự hỗ trợ của công cụ kỹ thuật số. Từ đó đề xuất các giải pháp nhằm khuyến khích và định hướng cho phong trào sáng tạo tích cực này, giúp tích hợp sâu hơn giá trị văn hóa vào chương trình đào tạo để truyền cảm hứng và bền vững cho thế hệ trẻ.

Từ khoá: đồ án minh họa, văn hóa dân tộc, bảo tồn, bản sắc, giáo dục nghệ thuật

I. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, sự giao thoa văn hóa diễn ra mạnh mẽ, mang đến nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra nhiều thách thức về việc giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc. Tuy nhiên, một xu hướng sáng tạo tích cực đang nổi lên mạnh mẽ trong giới sinh viên nói chung và nghệ thuật thế hệ trẻ nói riêng.

PGS.TS Phan Thanh Bình- nguyên hiệu trưởng trường Đại học Nghệ thuật Huế, có đánh giá về quan điểm văn hóa và di sản như sau: «Đào tạo nghệ thuật

của mỗi quốc gia cần phải gắn kết với những giá trị nghệ thuật của dân tộc, vì vậy chúng tôi coi trọng việc nghiên cứu vận dụng các giá trị di sản văn hóa mỹ thuật Huế trong đào tạo tại nhà trường, góp phần giúp người học hiểu hơn về những truyền thống mỹ thuật dân tộc và phát huy trong sáng tạo, bảo tồn các giá trị đó trong cuộc sống.»

Theo tạp chí của học viện Phụ nữ Việt Nam, «minh họa kỹ thuật số là sáng tạo các tranh vẽ bằng các phương tiện kỹ thuật số hiện đại như máy tính, bảng vẽ

¹ Trường Đại học Khánh Hòa

điện tử, bút vẽ điện tử, máy tính bảng và các phần mềm công nghệ dùng trong thiết kế/ minh họa, nhằm mục đích giải thích hoặc diễn giải nội dung/ thông điệp, đồng thời tăng tính thẩm mỹ cho các sản phẩm thiết kế.»

Trên tạp chí Khoa học & công nghệ - trường đại học Hòa Bình, số 03 tháng 3.2022, 2 tác giả là ThS Lê Văn Thân và ThS Hồ Xuân Phi có nhận định ở phần mở đầu *«Bản sắc dân tộc chính là tinh hoa văn hóa của một dân tộc và quốc gia do nhân dân đã sáng tạo, gọt giũa, chắt chiu và tích tụ từ đời này sang đời khác cho đến ngày nay. Nó không chỉ có giá trị về văn hóa, lịch sử, mà còn đem lại hiệu quả cao về kinh tế, hơn nữa, đó còn là những tiêu chí bản sắc trong thiết kế và xây dựng nhận diện thương hiệu của mỗi sản phẩm ứng dụng».*

Thay vì xa rời các giá trị truyền thống, họ đang chủ động tìm về cội nguồn và sử dụng ngôn ngữ thiết kế hiện đại, đặc biệt là minh họa kỹ thuật số để diễn giải và lan tỏa văn hóa dân tộc. Các đồ án minh họa lấy cảm hứng từ lịch sử, văn học dân gian hay họa tiết cổ truyền đang càng ngày càng phổ biến và được cộng đồng đón nhận.

Vấn đề đặt ra là:

- Động lực nào thúc đẩy sinh viên thế hệ trẻ quan tâm và khai thác yếu tố văn hóa dân tộc trong các đồ án minh họa?

- Xu hướng này mang lại những tác động tích cực nào đối với việc bảo tồn và phát huy di sản văn hóa?

- Làm thế nào để môi trường giáo dục nghệ thuật có thể hỗ trợ và phát huy hiệu quả xu hướng sáng tạo này?

II. Cơ sở lý thuyết

2.1. Lý thuyết bản sắc văn hóa (Cultural Identity Theory)

Nghiên cứu vận dụng lý thuyết về bản sắc văn hóa của Stuart Hall, lý thuyết giáo dục thẩm mỹ và mô hình đào tạo nghệ thuật gắn với di sản. Theo lý thuyết Hall, *«bản sắc văn hóa không phải là một thực thể cố định mà được kiến tạo và tái định hình liên tục»*. Bản sắc được hiểu như một thực hành văn hóa - nơi con người kết nối giữa quá khứ và hiện tại để hình thành cách nhìn mới về chính mình và cộng đồng xã hội.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, khung lý thuyết này cho phép lí giải xu hướng của sinh viên mỹ thuật ứng dụng khi họ không đơn thuần sao chép các yếu tố truyền thống mà *«tái diễn giải và chuyển hóa di sản văn hóa dân tộc»* thông qua ngôn ngữ thị giác và công cụ thiết kế đương đại. Việc sáng tạo trên nền tảng văn hóa bản địa trở thành một hình thức *«kiến tạo bản sắc»* - vừa mang tính tự khẳng định vai trò cá nhân, vừa góp phần làm mới hình ảnh văn hóa Việt Nam trong bối cảnh hội nhập quốc tế.

2.2. Lý thuyết giáo dục thẩm mỹ trong đào tạo nghệ thuật (Aesthetic education theory)

Lý thuyết giáo dục thẩm mỹ xem giáo dục là quá trình phát triển năng lực cảm thụ và sáng tạo thẩm mỹ, giúp người học nhận thức sâu sắc hơn về giá trị văn hóa - xã hội thông qua trải nghiệm nghệ thuật. Theo các nhà nghiên cứu như Mazine Greene (1995) và Elliot Eisner (2002), *«giáo dục thẩm mỹ không chỉ hướng tới kỹ năng nghệ thuật, mà còn là một phương thức nuôi dưỡng tuy duy phản biện, cảm xúc và khả năng sáng tạo trong mối quan hệ với thế giới xung quanh»*.

Vận dụng vào bối cảnh Việt Nam, lý thuyết này cung cấp nền tảng để hiểu rõ rằng việc đưa yếu tố văn hóa vào các đồ

án minh họa không chỉ mang tới kỹ năng thực hành nghệ thuật, mà còn là quá trình giáo dục nhân văn, giúp sinh viên phát triển năng lực thẩm mỹ gắn với bản sắc dân tộc và ý thức bảo tồn văn hóa truyền thống.

2.3. Quan điểm về mỹ thuật ứng dụng, chuyển đổi kỹ thuật số trong thực hành minh họa

Cùng với sự phát triển công nghệ, lĩnh vực mỹ thuật ứng dụng đang bước vào giai đoạn chuyển đổi mạnh mẽ, trong đó có minh họa kỹ thuật số (digital illustration) được xem là một phương tiện sáng tạo quan trọng. Theo nghiên cứu của Heller & Arisman (2010), *“Minh họa đương đại không chỉ đóng vai trò minh họa nội dung, mà còn là công cụ diễn giải văn hóa, thể hiện quan điểm xã hội và bản sắc cá nhân thông qua ngôn ngữ hình ảnh”*.

III. Phương pháp nghiên cứu

Phân tích các đồ án minh họa của sinh viên để nhận diện cách thức khai thác và sáng tạo từ chất liệu văn hóa.

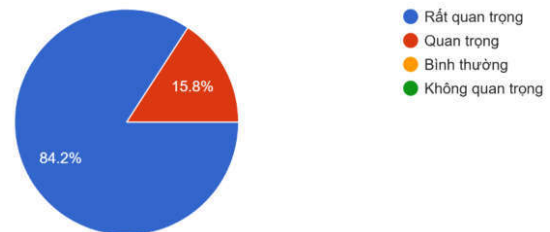
- Khảo sát sinh viên để tìm hiểu về nhận thức, nguồn cảm hứng và động lực

- Phỏng vấn giảng viên và các nhà thiết kế chuyên nghiệp để có cái nhìn đa chiều về xu hướng và các giải pháp hỗ trợ.

Theo kết quả đã khảo sát cho thấy sinh viên Mỹ thuật Ứng dụng đều đánh giá cao tầm quan trọng của việc bảo tồn văn hóa dân tộc (100% chọn «rất quan trọng»), nhưng mức độ hiểu biết về giá trị văn hóa truyền thống vẫn ở mức trung bình với tỷ lệ «tương đối rõ» chiếm ưu thế. Phần lớn chưa có kinh nghiệm làm đồ án về văn hóa, nên khi thực hiện thì các đề tài phân bổ đa dạng. Đồ án minh họa được kỳ vọng đóng vai trò chủ yếu là tái hiện truyền thống và truyền cảm hứng cho giới trẻ. Sinh viên thường tìm tư liệu qua internet nhưng gặp khó khăn về nguồn tư liệu và kỹ năng thể hiện. Do đó các đề xuất chung xoay quanh việc cung cấp thêm tư liệu, hướng dẫn phương pháp nghiên cứu, tổ chức các sự

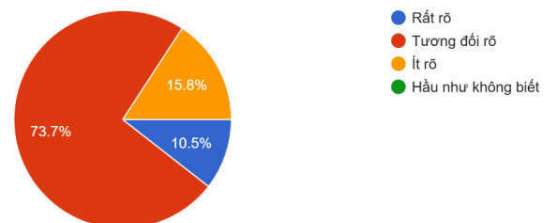
kiện (như workshop, triển lãm) và kết nối với chuyên gia/doanh nghiệp. Điều này cho thấy nhu cầu được hỗ trợ thực tế và tăng cường trải nghiệm để sinh viên chủ động hơn trong việc đưa văn hóa dân tộc vào các đồ án minh họa của mình.

Câu 1. Theo bạn, việc bảo tồn văn hóa dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hóa có mức độ quan trọng thế nào ?

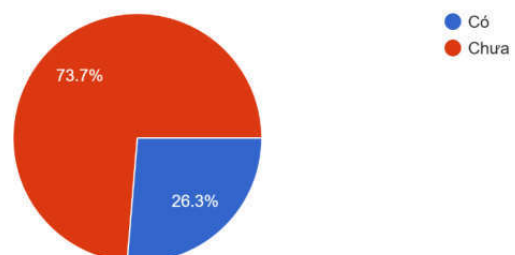
Hình 1. Tỷ lệ sinh viên tìm hiểu về văn hóa dân tộc

Câu 2. Bạn tự đánh giá mức độ hiểu biết của mình về các giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam (trang phục, kiến trúc, mỹ thuật dân gian, lễ hội...)?

Hình 2. Mức độ hiểu về các giá trị văn hóa dân tộc của sinh viên (năm thứ 2)

Câu 3. Bạn đã từng thực hiện đồ án minh họa liên quan đến văn hóa Việt Nam chưa?

Hình 3. Tỷ lệ sinh viên đã từng làm các đồ án về văn hóa trong các trường mỹ thuật đã được làm khảo sát thực tế

VI. Kết quả và thảo luận

4.1. Thực trạng và các biểu hiện tích cực

Khảo sát thực tế cho thấy, một làn sóng sáng tạo mạnh mẽ trong sinh viên chuyên ngành thiết kế. Các đồ án minh họa không chỉ dừng lại ở việc thể hiện kỹ thuật mà còn truyền tải những câu chuyện về văn hóa sâu sắc.

Hình 4. Trích một sản phẩm đồ chơi cho trẻ em - mang yếu tố văn hóa truyền thuyết về Hai Bà Trưng

Nguồn: <http://www.yeusuviet.com/2018/06/van-tich-tro-choi-su-viet-hai-ba-trung.html>

Các đồ án minh họa sáng tạo trong phong cách, sinh viên kết hợp nhuần nhuyễn giữa kỹ thuật minh họa hiện đại (Digital Painting, vector art) với các yếu tố mỹ thuật truyền thống

Hình 5. Tác phẩm: »Hào khí sử Việt«,
chất liệu: Digital Painting

Nguồn: <https://www.facebook.com/groups/tiredcity/posts/2123406361403336/>

Các đồ án minh họa đa dạng về đề tài, nhiều đồ án khai thác các chủ đề như thần thoại Việt Nam (Sơn Tinh - Thủy Tinh), các nhân vật lịch sử như Hai Bà Trưng, Trần Hưng Đạo, trang phục dân tộc qua các thời kỳ, hay các câu chuyện cổ tích được kể lại bằng phong cách đồ họa mới

Những dự án của sinh viên các trường chuyên ngành có xu hướng lan tỏa giá trị văn hóa truyền thống qua các bộ môn nghệ thuật đặc thù mang tính dân gian có từ lâu trong văn hóa và đời sống tinh thần người dân Việt, chính qua ngôn ngữ minh họa của các đồ án chuyên ngành như vậy sẽ mang đến cho giới trẻ cái nhìn mới mẻ và sâu sắc về văn hóa dân tộc. Các dự án như thế này đa phần hướng đến đối tượng người xem là khán giả trẻ, đặc biệt là nhóm tuổi từ 18-24. Như đồ án bên dưới là câu chuyện về con tem - với hình ảnh đặc trưng của nghệ thuật múa rối nước mang màu sắc truyền thống nhưng được đưa vào sản phẩm minh họa ứng dụng và mang tín hiệu tích cực đến người xem, đặc biệt là thế hệ trẻ Việt Nam.

Hình 6. Một sản phẩm thiết kế đồ họa-Bộ nhận diện thương hiệu Rối Ca của sinh viên học viện Arena Multimedia

Nguồn: <https://www.arena-multimedia.vn/tin-multimedia/nganh-my-thuat-da-phuong-tien/>

Sức lan tỏa của mạng xã hội: Các tác phẩm này thường được chia sẻ rộng rãi trên các nền tảng như: Behance, Instagram, Facebook... tạo ra hiệu ứng lan tỏa tích cực và truyền cảm hứng cho cộng đồng.

4.2. Ý nghĩa và tác động

Việc sinh viên sử dụng đồ án minh họa để bảo tồn văn hóa mang lại những hiệu quả và giá trị tích cực:

- “Trẻ hóa” di sản: Các câu chuyện và hình ảnh văn hóa được khoác lên mình một tấm áo mới, hiện đại và dễ tiếp cận hơn với công chúng trẻ tuổi.

- Góp phần định hình bản sắc Việt Nam đương đại: Các tác phẩm cho thấy văn hóa dân tộc không phải là thứ bất biến trong viện bảo tàng, mà là một dòng chảy sống động, liên tục được bồi đắp bởi thế hệ nối tiếp.

- Nâng cao năng lực cạnh tranh cho nhà thiết kế trẻ: Khả năng khai thác và sáng tạo từ các chất liệu bản địa là một lợi thế cạnh tranh lớn, giúp các nhà thiết kế tạo ra những sản phẩm độc đáo, có chiều sâu và phù hợp với thị trường trong và ngoài nước.

4.3. Giải pháp hỗ trợ và phát triển

Để nuôi dưỡng và phát huy xu hướng tích cực này, các cơ sở đào tạo nghệ thuật cần làm những việc:

- Xây dựng học phần chuyên sâu: Tích hợp các môn học về lịch sử mỹ thuật dân tộc, phân tích các họa tiết cổ, thường xuyên có các workshop chuyên đề về “diễn giải văn hóa dân tộc qua minh họa”.

- Tổ chức học tập và trải nghiệm thực tế: Tăng cường các chuyến đi đến các bảo tàng, di tích lịch sử và làng nghề truyền thống để sinh viên có nguồn tư liệu và cảm hứng trực quan từ đó tạo hứng thú khơi gợi lòng tự hào dân tộc.

- Xây dựng kho học liệu số về di sản: Số hóa và cung cấp các nguồn tài liệu, hình ảnh, họa tiết cổ chất lượng cao để sinh viên dễ dàng truy cập và sử dụng trong quá trình học tập, sáng tạo.

- Khuyến khích và vinh danh các tài năng: Tổ chức các cuộc thi, triển lãm dành riêng cho các đồ án khai thác yếu tố văn hóa dân tộc, kết nối sinh viên với các nhà xuất bản, doanh nghiệp có cùng định hướng.

- Nâng cao năng lực giảng viên: Bồi dưỡng cho giảng viên không chỉ về chuyên môn mà còn chiều sâu về kiến thức văn hóa và khả năng truyền cảm hứng cho sinh viên.

V. Kết luận

Việc sinh viên ngành mỹ thuật ứng dụng thể hệ trẻ chủ động tìm về sáng tạo dựa trên nền tảng văn hóa dân tộc thông qua các đồ án minh họa là một tín hiệu đáng mừng. Đây không chỉ là một xu hướng sáng tạo mà còn là một phương thức bảo tồn di sản đầy sức sống và hiệu quả. Nhiệm vụ của ngành giáo dục nghệ thuật là nhận diện, trân trọng và tạo mọi điều kiện thuận lợi để dòng chảy sáng

tạo ngày càng phát triển mạnh mẽ. Điều này không chỉ giúp gìn giữ bản sắc dân tộc trong bối cảnh hội nhập mà còn mở ra một hướng đi bền vững cho ngành công nghiệp sáng tạo của mỹ thuật Việt Nam

Tài liệu tham khảo

- [1]. Báo Huế ngày nay online (2015). “*Phát huy giá trị di sản triều Nguyễn trong hoạt động đào tạo*”.
- [2]. Stuart Hall (1997). Cultural Identity and Diaspora, In K, Woodward (Ed), *Indentity and difference* (pp. 51 - 59). SAGE Publications.
- [3]. Báo học viện phụ nữ Việt Nam (2025). “*Mình họa kỹ thuật số trong xu thế phát triển của ngành Thiết kế đa phương tiện*”.
- [4]. Phạm Phương Linh. (2023). Vai trò của Mỹ thuật ứng dụng trong giáo dục mỹ thuật. *Tạp chí Giáo dục Nghệ thuật* (số 44 - 2023), tr.47.
- [5]. ThS Lê Văn Thân, ThS Hồ Xuân Phi. (2022). Bản sắc văn hóa dân tộc trong thiết kế và nhận diện thương hiệu sản phẩm mỹ thuật ứng dụng, *Tạp chí Khoa học & công nghệ - trường đại học Hòa Bình*, (số 03 tháng 3.2022), tr.62.
- [6]. Eisner, E.W. (2002). *The art and creation of mind*. Yale University Press.
- [7]. Greene, M. (1995). *Releasing the imagination: Essays on education, the arts, and social change*. Volume 5. Number 1 Art, Social Imagination, and Dmocratic Education, *Journal of Education Controversy*, Western Washinton Unniversity.
- [8]. Heller, S., & Arisman, M. (2010). *The education of an illustrator*. Allworth Press.

APPLIED FINE ARTS STUDENTS PRESERVING VIETNAMESE CULTURE THROUGH ILLUSTRATION PROJECTS

Truong Huy Hoang²

Abstract: *The article examines the growing trend among younger generations of applied arts students, particularly in the fields of art and design, to utilize illustration projects as an effective medium for preserving and reinterpreting Vietnamese cultural values. The study was conducted through the analysis of exemplary illustration projects, surveys of students, and interviews with experts in the field of graphic design. Findings indicate that the primary driving forces behind this trend stem from the desire to assert personal identity within the context of globalization, the influence of social media, and the support of digital tools. The article proposes solutions to encourage and orient this positive, creative movement, thereby fostering deeper integration of cultural values into educational curricula to inspire and ensure sustainability for future generations.*

Keywords: *Illustration project, national culture, preservation, identity, art education*

² Khanh Hoa University